

Celške NOVINE.

Vrednik: Profesor Valentin Koušek. —

Te svitvo pridejo vsaka sredo na svetlo: cena za četrtinsko leta 40 kr. po pošti 50 kr. sr

Nro. 19.

2. Listopada 1848.

Volivcem spodnega Štajera.

Brati Slovenci!

VBeču se je prekucija izvalila, in Cesar je moral iz grada svojih očetov, iz glavnega mesta našega Cesarstva pobegniti. Stranka Nemčanov in Madžarjev, ktera Avstrijsko monarhijo [samovlado] razdrobiti hoče, jo je bila izgojila. Znala je tud clo v deržavnemu zboru neke moze zadobiti, kteri podpirajo krivični ujeni nanea. — Delele so svoje poslance k deržavnemu zboru odposlale, naj bi tam ob pravikah ludstva ino pa prestola, ino ob sredstvah vse dele samoderžave po krepkih zvezkih v eno celotino zedinili, posvetovali, ino sklepe črez to za postave vterdili; ne pa k temu, da bi zamudivši te visoke dolžnosti, ino vklub svojemu važnemu namenu se združili z sovražniki Cesarstva ino njegovega prestola, in njim pomagali pri razrušenju obojih. To pa je storil deržavni zbor. On se je postavil na verh prekucije, on njo vodi, ino vse nareduje, orožjeno odbrambo naredham Cesarjovim proti postavlati, ktere on za osnovanje mira ino reda narejati se prisilenga znajde.

Zato pa je tud kmalo pri izvali prekucije velikodosti poslancev, kteri spominvši se svoje visoke naloge, na takim nepostavnim djasju deržavnega zbora niso hoteli deleža vacti, Beč zapustilo, ino pisмено

protestiralo proti njegovim naredham. Med timi so Tiroci ino Čehi. Iz tega vzroka tud Vas, Slovenske brate, povabimo da svoje poslance k časi v pismah opomnite, naj deržavni zbor zapustijo zato, ker tam ne zamorejo več ne samo svojih dolžnosti spolnjavati, ampak še više so persileni, podpíravati prekucijo proti Cesarju, kteremu Vi dobrote vstave zahvaliti imate. Kdar bode prekucija v Beču vnišena ino pokoj sopet osnovan, tedaj naj vsoric tje pojdejo ino svoj poklie dogotovijo.

Vzemite si k sercu te besede, ino kmalo nje naj nasleduje domerno djasje, to je naš sovet, ki vašo blagostanje hoče.

Družba Slovenija v Gradu.

Na znanje.

Zi veliko žalostjo sem zvedel, de blizo Slovengrada neki hudojezičnik okolj kvanta, de je v Poličanah od mene list brati slišal, v kterim jes kmetam svetujem, de bi dolhovnikom nič več ne verjeli, ino se ne dali od njih slepariti. Pred celim svetom jes tukej poven, de mi kaj taciga nikdar v glavo ni padlo; hudobneza pa, ki čast pošteni ljudi tako malopridno čerpi, zaničvanju pametnih, ino svoji vesti čes puštim.

Dr. Jožef Krajnc,
poslanec pri deržavnemu zboru.

Novice iz Ljubljane.

Dr. Kavčič je pretečen teden v Ljubljano prišel, kjer smo ga z velikim veseljem sprejeli. — Uvidno so profesorji šestereh latinskih šol enoglasno sklenili, da bo letas vsak profesor v svoji šoli slovensko slovnico (gramatiko) učiti začel, iz ktere bojo učenci na koncu leta ravno tako izpraševani kakor iz latinskega in grškega. To je v začetku prav pametna naprava. Gosp. Potočnikovo novo slovnico so pa izvolili za šolsko knjigo. Razum tega bo tudi profesor veroznanstva [Religion] v slovenskim in nemškim jeziku učil. — Iz spodnih treh klasov pa še nismo nič slišali, da bi se ministrski ukazi splošno, kakor je za povzdigo narodnosti potreba; homo vidili, kaj se ho za naprej zgodilo; — če nekteri gospodje mislijo, staro nemškotarijo povzdigovati in domači jezik zatirovati, se homo pa pritožili. Kdor nima serca za sodanje potrebe, naj raji odstopi od svoje službe; se bojo že moške našli po volji Cesarjevi. — Za napravo vsučelisa v Ljubljani se vesele znanija kažejo. Minister aka je 5. dan tega sklenil in v Ljubljano oznanil, da naj se že letas za poskušno dva učenika napovesta, ktera bi bila [za zdej brez plačila] pri volji učence avstrijskiga civilnega in kervavosodniškiga pravnstva [Civil-und Criminalrecht] v slovenskim jeziku prevzeti — in z veseljem oznanimo, da v zboru, kteriga je slovensko društvo poklicalo, se je našlo več rodoljubih mož, ki so z veseljem pripraveni, v čast in prid domovine imenovana učeništva prevzeti. Vse to homo drugo pot na znanje dali. — Slovenske imena Ljublauskih ulic so dokončane, za kar se imamo posebno gosp. Gutmans, sodajšimu predstojniku mestne gospodke, zahvaliti; le to prosimo, da bi se nekteri pogreski kualo popravili. Nev.

Novice iz Tersta.

V Terstu se je slovansko društvo začelo. Slavni Koscski [Vescl] je predstojnik. Slava!

Novice iz nemškiga Koroskiga.

Nekteri Koroski nemškiga plemena so hotli dečeln hrup [Landsturm] napraviti in Danajčanom pomagat iti. Pretečeni petek je v Krajnji nek popoten Korosček pripovedoval, da se jih je 10 postopačev za hrup

oglasilo, pametni kmetje pa, ktere so tudi hotli našantati, so rekli, da imajo ajdo mlattiti.

Poljni maršal grof Radecki Dunajski posadki [garnizon].

Vojaki Dunajske posadke!

Nisim jez vaš zapovedajoči general, vi niste vajeni, slišati glasu mojiga in boditi za njim v boj, ali kot poljni maršal in narstari vojak v armadi mi pravica gre, vam ostra besedo povedati.

Neslišane reči so se pred vašimi očmi zgodile, Avstrije neoskrnjenu handero je z izdajstvom in s kervjo omadežvano. Ze drugikrat je Cesar vaš iz svojiga poglavitniga mesta pobegnuti mogel, bojni minister grof Latur je grozovitno in ostudno vmorjen, njega mervto telo osramoteno. — Hrabri general je padel, kakor se reče, začet od roke grenadirja!

Bataljon grenadirjev pozabi v gerdih gostijah in sramotni pijanosti na svojo dolžnost, pokorsino odprvo in strelja — o večna sramota! na svoje lastne vojaške tovarše.

Vojaki dunajske posadke! povejte mi v imenu laške armade, vaših vojaških bratov, vas prašam: ste storili svojo dolžnost? Kje je straža bila, ki je grofa Latura braniiti imela, ki mu je popred mervta pred noge pasti mogla, kakor prepusiti ga divjosti kervičejniga, razdračujiga vlačugarstva?

Kje so izdajavci, ki so naše handero z sramote pokrili? Ali jih je kadela pravična kazen? ali pa še svoje izdajavsko življenje v puntarskih verstah peljejo?

Vojaki! Žalost se me je lotila, solze so napolnile moje staro oko, ko sim te v letopisih avstrijske armade neslišane sramotne dela zvedil.

Esa tolažba mi je še ostala, da je le mala truna bila, ki je svojo čast tako gerdo pozabila, svojo dolžnost tako sramotno razžalila. — Na vam, moje, ki ste xvesti ostali, na vam zdaj leži, prestol svojiga cesarja in slobodne naprave braniti, ktere je njegova očertorska dohotljivost njegovim narodom podeljila in ktere derhal puntarjev tako sramotno v zlo obrača.

Vojaki! odprite oči pred berzdnam, ki se pred vašimi nogami odpira; vse je na vaji, podlage derzavljanškiga reda so strasene; posestivo, dobrišu zadržanju in veri se poguba žiga; vse, kar je človeku svetiga in dragiga, kar kralstva ustanovlja

in derži, bočejo pokončati, to in ne svoboda je namen tistih šuntarjev, ki vas seboj v srasoto in pogubljenje potegniti hočejo.

Vojaki! v naši roki je zdaj bramba prestola in z njim obderžanje cesarstva. — O de bi mi božja milost dopustila, doživeti dan, kadar se bo reklo: „Armada je Avstrijo obranila!“ še le takrat se bo zadostenje storilo za 6. in 7. t. m. tega nesrečepolniga leta, takrat še le vam laška armada, ktera zdaj meje cesarstva proti zvonajušemu sovražniku brani, bratovsko roko poda.

Glavno stanišče v Milanu 16. t. m.

Radecky, polni maršal.
(Slovenija.)

Slovenske dežele.

V Ljublani 28. t. m. Vesela novica. Ministerstvo naše je z odpisom 5. t. m. pastilo po deželni poglavarstvu Ljublanske gg. pravdoznance poprašati, ako bi kdo iz med njih pripravljen bil, že to leto kaznovavne in pa splohne deržavljanske postave po slovensko očitno razlagati [brez plačila] in berži se jih je več naših rodoljubov oglasilo, ki so zato sicer težko delo toliko dragovoljniji posudili, ker je slovensko družtvo svojo pomoč in podporo v poslovenjenji naših postav objubilo in tudi že potrebne priprave za to storilo. Ako Bog da, se bodo Slovenci že letas postave v domačem jeziku učili. Čudna je le ta, de se bo Slovenčina popred v narvikih šole vpeljala, kakor pa v prve šole, pri kterih, kakor zremo, je druge spremembe ni, kakor de so se minogredoč učencam pismenke : é, ê, î, pokazale. Toliko je rodoljubje naših gg. učeskov in šolskih ogledov!! Saj že toliko naj bi naši gg. učitelji storili, de bi namest učenškiga berila kaki časopis p. r. Vedeža, Novice itd. v roko vzeli in prebirati pustili. Ganite se nekoliko! Slov.

Austrijsko Cesarstvo.

Dunaj.

Predsednik ministerski Wessenberg je z dopisom d. 22. t. m. iz Golomovca na predsednika deržavniga zbora poslal naslednji cesarjev

R a n g l a s :

Mi Ferdinand prvi, ustavni cesar Avstrie i. t. d.

Našemu sercu bolestan prigodbe v poglavitnim mestu cesarstva in brezpostavnosti, ki se vedno terpi, so nam v branbo prestola in sreče naših narodov žalostno potrebo vsilile, očitni punt z orožjem vdnšiti, kakor smo vse to v svojih razglasih od 16. in 19. Kozaperska t. 1, svojim narodom na znanje dali.

Ker je postavni red v poglavitnim mestu podert in ker se nastop vojskih naredb bliža, je deržavnim zboru nemogoče postalo, se tam dalje posvetovati. Sklenili smo tedaj zapovedati, de deržavni zbor seje svoje na Dunaju berži vstavi, in pokličemo ga na 15. listopada v mesto Kreuzier, kjer bo zamogel, brez zamote in prenehanja vdati se edino svoji veliki nalogi izdelanja prida naših deržav primerne ustave.

Opomnijo se tedaj vsi za ustavedajavni deržavni zbor izvoljeni poslanci, gotovo sniti se do 15. listopada v mesto Kreuzier, tam prenehaniga posvetovanja zastraun ustave se zopet poprijeti, in taisto brez vsih postrauskih ozirov v kratkim do srečniga konca dognati.

Zanesemo se, de bodo vsi za ustavedajavni deržavni zbor izvoljeni namestniki naroda v spoznanji svojih dolžnost do domovine poskerbeli, de pridejo pišno o zamanavanim čnsu v odločenim tačasnim sedež deržavniga zbora skupaj, in de se bodo tam brez odloge za hitro izpolnenje jim dane velike naloge resno pognali.

Golomovec [česko: Holomouc] dne 22. Kozaperska 1848.

Ferdinand I.

Wessenberg I.

Zoper to povelje se je deržavni zbor t. j. ostanek poslancev, od kterih nihče ne ve, koliko de jih je, vzdignil, je protestiral, in do cesarja 4 poslance in pa ministra Krauzza poslal. Boroš je posebno govoril, de bo tam v Kreuzieru [česko: Kromerž] zbor od Čehov preved v strahu deržan [!].

(Slovenija.)

Dunaj.

Dunaj je v rokah maršala Windtgrrec. Že v nedelo 30. Vinotoka so vojski predmestja vzeli bili, in ker so Dunajčani no-trajnega mesta to vidili, so obšli se procej podati. Vtenu so nji pa Madžari znanue

дали, da njim na pomoč pridejo. Mitali so se v rešnici Madžari Dunaju, in so prišli do N. Amund. Markal Windšgrac, je poslal nad nje kneza Lichtenstein z 33 Skadronami konjnikov; ti so Madžare nazaj zapudili; in veliko se je njih v reki Leita potopilo. — Potem je Cesarska armada, brez da bi se bil kdo branil, vnotrajne mesto [Dunaj] marširala. Toljko se je kervi pretočilo, da je groza; in Bogu se vsmili, tud veliko veliko nedolžne!

Ex Celta.

Latinske šole se začnejo v Celi 4. tega mesca. Učenci se bodo tud slovenskega jezika učili, in scer tisti, ki še dozdaj tega jezika niso govorili, vsako nedelo in četrtek; drugi pa vsaki torek. Po sklepu visokega šolskega ministerstva 23. velj. serpana 1848 št. 3303 je postavlen za načelnega učitelja Slovenskega jezika Profesor Valentin Koušek.

Austrije zvezda.

Tiho je morje, pokojni valovi —
 Austrija prosta se na-nje zgosti;
 V rečo veslajo prederzni sinovi,
 Belo je jadro slobodne drevi.
 V plahie vetrovi se černoeromene
 Vpirajo v Austrije vzdignjeni znak.
 Jadrca mnogih narodov zverstena
 Barvic se trojnih razvijajo v zrak.
 Jasne nebe na vse kraje obnira,
 Zvezde svetilne čez daljni obok —
 Znamajo mornarju ljubstniga mira,
 Vgasne oblakov kipeči pritek.
 Zboda se v brezdu pokopane tmine
 Nilne nevihte grozivi vihar,
 Gromi potresajo neba višine,
 Vāiga oblake bleškeči požar.

Borja prične — odterga nastavo
 Belorudečazelene obe;
 Samka derži se zastava še Slave,
 Glasno vihra nad serdito morje;
 Černi tak soč se, ket zadajga dneva
 Sviti ki zakrila za vekomaj tma,
 V brezdu viharjev tam Austria reva
 Jadra v nesreče goljūvga morja. —
 Kerma odtergana — plahie razsmeto —
 Šibka vpozgljiva druzveni trikom! —
 Austrija klič mornarje v sveteto;

Splah boječe prebitni razlom.
 Moči krog čela nazaj je že valni,
 Mrazi v serce občutenje strahot.
 Orel se vzdigne in barko droglaivni
 Poje čez morje strahivni krekot.

Venec zelen ga iskat je poslala
 Tjo na brodno v znanpaja kraj,
 Kjo še rešeno de bude spoznala,
 Z venecam odhod kadar pride nazaj.
 Bog ve, kdaj pride, — vihar zaderžajo
 Čez silovitno morje mu zagan.
 Mu perutnica preveč omaguje,
 Žulit jo dolgo jo zainosti span.

Malo potihne valovje, in čara.
 Bleskuga zopet se zjasni morje,
 Milo obliče zasveti se Čara,
 Ofu nebeškima zdihla želje.
 Gori, le gori pomoč je rešivna,
 Kjer je vseh krajev kraljevi Gospod.
 Ljubstev obljuba je trojih goljūvna,
 Eden le zvest je — te rešil bo red.

Tak govorila slovenska Sibila:
 Krona bo tvoja viseta na nit,
 Druha služabnikov se razkropila,
 Niti prestola boč mogel postiti.
 Naroda — malo do zdaj ga očuli
 Dedi so tvoji, pa bil jim je vdaa —
 Bodo sinovi te zgube rešili,
 Peljal prijatelj v prestolu bo stan.

Blida spolunjenje se; dosti terpljenja
 Mati tud njih je prestala krivic;
 Dan bo obesa zazoril rešenja
 Zora zjasnila soč, mater ternie.
 Z neba pa blagoslov prišel bo zmage,
 Zmaga v slobodi, v pravici je mir;
 Gori je Bog, ki razdrakene vrage,
 Vkrtil bo tebi nevzorni prepri.

Zopet raztegne se blisk čez nebesa,
 Grom se sedmeri oglašā 'a soči;
 Austrija trudniga še očesa,
 Zvezde nikjer je zagledati si —
 Kar iz oblakov grozivnih prikaže
 V jugu rešivna se zvezda svidla,
 Austrija! jadrāj za njo, se ne laše,
 Ona te pelje 'a goljūvga morja —

„Že močen na morjo
 Birjan je bil,
 K' se ladjo tesat
 Je Rimic vučil. . .“

(Novice.)

Leve Toman.